

Julijske ujme so povzročile večjo škodo v gozdovih in na gozdni infrastrukturi

dr. Jaša Saražin, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno tehniko in ekonomiko
dr. Urša Vilhar, Gozdarski inštitut Slovenije, Oddelek za gozdno ekologijo

Objavljeno na spletu 25.07.2023 (<https://doi.org/10.20315/IG.2023.0031>)

Vremenske ujme so v sredini julija pokazale zobe širom Slovenije. Od zahodne do vzhodne Slovenije so interventne službe odpravljale posledice toče, vetrolomov, poplav in hudourniških izbruhov. Na območju celotne Slovenije je po ocenah ZGS zgolj 12. in 13. julija vetrolom porušil več kot 300.000 m³ drevja (ZGS, 2023). Močnejša neurja pa so sledila tudi v naslednjih dneh.

V medije je hitro prišla novica, da je hudourniški izbruh ponovno močno razdejal Partizansko bolnico Franja. Zadnjič se je to zgodilo v septembru 2007. Nas pa je zanimalo predvsem stanje gozdnih prometnic po vodni ujmi na tem območju. Zato smo si na terenu ogledali posledice hudourniške aktivnosti in intenzivnih padavin, ki so se odvijale 13. julija na območju med Železniki in Cerknim. Prišlo je namreč do izredno intenzivnega padavinskega dogodka. Samodejna meteorološka postaja na Blegošu je tega dne v 24 urah namerila 134 mm (približno 5-letna povratna doba), od tega pa kar 103 mm v dveh urah (približno 250-letna povratna doba) (ARSO, 2023 in CROSSRISK, 2023). Reka Cerknica je v Cerknem dosegla pretok višji od 100 m³/s (ARSO, 2023).

Medtem ko je bila v občinah na prizadetem območju prva prioriteta reševanje javnih cest, so marsikateri vestni lastniki gozdov že takoj po ujmi sami ali z izvajalci ponovno vzpostavili primerno odvodnjavanje na »svojih« gozdnih cestah in zagotovili njihovo prevoznost. S tem ukrepom so bistveno zmanjšali nevarnost za nastanek novih škod na isti prometnici ter omogočili lažji nadzor in sanacijo zalednih gozdov in gozdnih vlak. V naslednjih dneh po tem neurju je bil namreč večkrat ponovno razglašen oranžen ali celo rdeč alarm, tako za severozahodno Slovenijo, kakor tudi za druge slovenske regije, kjer je prišlo do novih neviht, vodnih ujm in vetrolomov.

Slika 1: Sveže očiščen cevni prepust (Foto: Jaša Saražin)

Poškodbe na gozdnih prometnicah so lahko posledice tako vodne erozije, kakor tudi akumulacije plavja in plavin. Poškodbe, ki smo jih opazili, so zajemale tako ploskovno in jarkasto erozijo vozišča, kakor tudi ploskovno in bočno erozijo brežin, poškodovanje ali zamašitev naprav za odvodnjavanje in usade odkopnih brežin.

Slika 2: Na gozdni vlaki z naklonom 30 % prečni jarki niso mogli zagotoviti zadostnega odvodnjavanja meteorne vode (Foto: Jaša Saražin)

Žal pa smo bili priča tudi posledicam hudourniškega izbruha, ko je celoten odsek gozdne ceste odnesel hudournik. Nanešeno plavje in plavine so zamašile most in cevne prepuste, kar je botrovalo temu, da je hudourni voda prestopila strugo, zalila gozdno cesto in jo postopoma odnesla. Ob tem je hudournik popolnoma spremenil svojo strugo.

Slika 3: Po zamašitvi mostu je hudournik odnesel približno 100 m odsek gozdne ceste in popolnoma spremenil svojo strugo (Foto: Jaša Saražin)

Istočasno je potrebno tudi poudariti, da so številne gozdne prometnice, kljub izjemnim vremenskim dogodkom, ostale v odličnem stanju. Ponovno se je izkazalo, da je ustrezno dimenzioniranje in redno vzdrževanje elementov odvodnjavanja na gozdnih prometnicah, v kombinaciji z ustreznim gozdnim redom in skladiščenjem sečnih ostankov, ključnega pomena za njihovo dolgo življenjsko dobo.

Slika 4: Gozdna vlaka s cevnim prepustom, ki kljub ekstremnemu padavinskemu dogodku ni utrpela škode (Foto: Urša Vilhar)

Slika 5: Po zamašitvi dvojnega cevnege prepusta, je hudournik odnesel približno 10 m odsek gozdne ceste (Foto: Jaša Saražin)

Slika 6: Bočna erozija hudournika je močno spodjedla gozdno cesto (Foto: Jaša Saražin)

Slika 7: Beton je poskrbel, da sta jašek in cevni prepust ostala na svojem mestu tudi po tem, ko je hudournna voda odnesla celotno vozišče (Foto: Urša Vilhar)

Slika 8: Kljub veliki količini naplavin, mulda še vedno opravlja svojo funkcijo (Foto: Jaša Saražin)

Vir

ARSO – Agencija Republike Slovenije za okolje. 2023. – arhiv podatkov samodejnih postaj CROSSRISK <https://crossrisk.eu/sl/climate?period=10y&accumulation=24h>

ZGS – Zavod za gozdove Slovenije. 2023. V gozdovih več kot 350.000 m³ podrtega drevja. Sporočilo za javnost 19.7.2023.

http://www.zgs.si/aktualno/sporocila_za_javnost/news_article/v_gozdovih_vec_kot_350000_m3_podrtega_drevja_942/index.html

Zahvala

Avtorja prispevka bi se na tem mestu rada zahvalila ciljno raziskovalnemu projektu (CRP V4-2212) »Strokovna izhodišča ter smernice za gospodarjenje z gozdovi na hudourniških območjih«.